

120 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA LA IAȘI A PRIMEI GRĂDINI BOTANICE DIN ȚARĂ

M. Leocov

În acest an se împlinesc 120 de ani de la data înființării la Iași a primei grădini botanice din țară. Grădina a fost fondată în anul 1856 de către medicul, naturalistul și marele filantrop Anastasie Fătu (1816—1886) fost profesor de botanică la Universitatea Al. I. Cuza și membru al Academiei Române. Ea a fost amplasată în apropiere de Ripa Galbenă. Deși grădina era particulară, scopul înființării ei, așa după cum însuși autorul mărturisește era :

1. De a îmbunătăți salubritatea Iașilor și ;

2. De a îndemna junimea studioasă la învățarea botanicii, oferind și iubitorilor de științe naturale, ocazia de a contempla natura în momentele de repaus. Amplasarea plantelor în această grădină a fost „începînd cu plantele cele mai perfecte (evoluate) și terminînd cu cele imperfecte“. Nomenclatura a fost „cea latină adoptată de magistrii științei“ întregită de către A. Fătu cu denumirile populare.

Pentru amenajarea locului mocirlos pe care l-a cumpărat pentru grădină, A. Fătu a cheltuit 50.000 galbeni. Prima subvenție de 350 lei pentru întemeierea acestei grădini a fost făcută în anul 1856 de către N. Istrate, care era la acea dată director al Departamentului Instrucțiunii Publice și care a donat apoi tot în acest scop salariul său pe trei luni. După acest ajutor, a urmat apoi o subvenție anuală de 2500—2600 lei din partea Primăriei Iași, care declară această grădină de utilitate publică la care s-a mai adăugat apoi și o mică subvenție din tezaurul public al Moldovei.

Legat de donațiile făcute de N. Istrate, Anastasie Fătu spunea următoarele :

...„Acest bărbat care dorea a vedea înflorind științele naturii în țara noastră, mijloci a se acorâa acestei grădini o subvenție din tezaurul public al Moldovei“.

Datorită muncii neobosite desfășurate de către A. Fătu în cadrul grădinii, în scurt timp această grădină se face cunoscută, devenind un important centru de învățămînt.

Astfel, într-o scrisoare adresată de marele naturalist Grigore Cobălcescu (1831—1892), fost profesor la Universitatea din Iași și membru al Academiei Române, scrisoare datată din 13 mai 1863 și adresată Directorului Gimnaziului din Iași, unde Cobălcescu funcționa ca profesor

la acea dată, se consemnează următoarele : „Fiind necesitatea ca școlarii claselor I și II să se familiarizeze cu cunoașterea practică a plantelor pe care le studiază la cursul de Botanică, subscrisul vă rog să binevoiți să faceți cele de cuviință pentru ca anumiți școlari să se poată duce în toată simbăta, 5 pînă la 7 ore în grădina botanică a D-lui Fătu“.

Anastasiu Fătu ne spune cu oarecare mindrie în discursul său de recepție ținut în anul 1872, cu ocazia primirii sale ca membru al Academiei Române că : „grădina sa botanică s-a prezentat cu 300 exponate la expoziția regională din 1865, de la Frumoasa (de lângă Iași) organizată de Ion Ionescu de la Brad unde a primit medalia de argint pentru cele expuse“.

Legat de participarea Dr. Anastasiu Fătu cu plante provenite din grădina botanică la această expoziție Ion Ionescu de la Brad menționează următoarele : „D-nul Anastasiu Fătu doctor în medicină și în drept, expune 304 plante agricole, industriale, medicinale și altele luate din cele cultivate în grădina botanică ce a înființat-o în Iași lângă Penitenciar. În continuare se face apoi o succintă descriere a grădinii și se prezintă apoi lista completă, pe familii, a celor 304 plante expuse. În aceeași lucrare, la capitolul „Premiile date expozanților de la Frumoasa (1865), la clasa I Horticultură se menționează : „D-lui doctor Anastasiu Fătu din Iași o medalie de argint pentru 304 plante medicinale, agricole, industriale și altele, aduse din grădina botanică ce a înființat-o în Iași cu propriile sale cheltuieli“.

Din lucrarea lui Fătu intitulată „Enumeratiunea speciilor cultivate în grădina botanică din Iași în anul 1870“, publicată în anul 1871, reiese că după circa 14 ani, în cimp și în serele grădinii se cultivau impresionantul număr de 2500 de specii de plante adunate de pe tot globul pămînesc.

Plantele care populau grădina, proveneau în marea lor majoritate din flora Moldovei, iar restul au fost procurate din străinătate — din Germania și apoi din grădina botanică din Chișinău. În acțiunea de îmbogățire a fondului de plante a grădinii, doctor Szabo și-a adus o contribuție deosebită. După relatările întemeietorului ei, în această grădină existau două corpuri de sere, una pentru plantele din regiunile tropicale, iar alta pentru cele din zona temperată.

Descrierea cea mai completă a acestei grădini, însoțită de unele aprecieri asupra rolului și menirii ei, ne-au rămas de la Ion Ionescu de la Brad în „Catalogu de Produsele României expuse la Frumoasa în 1865“.

„În această grădină plantele sînt distribuite după sistemul grădinii botanice din Paris, adică pe familii și în straturi despărțite de alei. Întinderea grădinii trece de un ha. de pămînt. Ea este situată astfel, încît intrunește mult mai multe regiuni, de la cele de jos și pînă la locurile cele mai ridicate, căci porcede din șesul Bahluiului și se suie pînă în sprinceană dealului unde sînt izvoare și care este paralelă cu ulița Iașului ce duce la Păcurari.

În grădină, se găsesc 1500 de specii de plante indigene și exotice, cele mai multe fiind indigene, grădina D-lui Fătu reprezintă flora acestei părți a României. Dar scopul înființării grădinii botanice a fost mai înalt, mai vast, a fost ca ea să servească la învățătura tinerimii din

școala superioară din Iași, pentru care D-nul Fătu n-a cruțat nici un fel de sacrificiu“.

În această grădină Fătu a ținut o mare parte din cursurile sale de botanică și tot de aici își recolta materialul intuitiv pentru cursuri și lucrări.

În anul 1872 subvenția anuală acordată de către oraș pentru întreținerea și dezvoltarea grădinii a fost suspendată și din această cauză, după moartea lui Fătu (1886) grădina a început să se destrame.

Pentru a păstra această zestre floristică de neprețuită valoare Fătu a încercat să o vîndă prin intermediul Universității, Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor Publice, depunînd în acest scop în anul 1882 o cerere. Se pare că acestei cereri, i s-a dat un anumit curs, lucru reieșit dintr-un alt document datat din 8 iulie 1884, prin care Fătu roagă Rectoratul Universității din Iași să numească o comisie pentru alegerea unui teren din orașul Iași pe care să fie amplasată viitoarea grădină botanică. Fătu spune că cererea sa este motivată de faptul că în Camera Deputaților s-a votat un fond de 25 000 lei pentru înființarea unei grădini botanice a orașului Iași. Probabil că forurile administrative de atunci ale Iașului n-au dat curs favorabil acestei cereri, iar prețiosul material botanic oferit de A. Fătu a început să se irosească după moartea lui, terenul pe care a existat această grădină (str. Fătu nr. 4), s-a vîndut în anul 1914, de Lucreția E. Frunzetti, una din cele două fiice ale sale.

Astăzi, de grădina botanică a lui A. Fătu ne mai amintește denumirea atribuită străzii Bohotinului, care o mărginește, de str. Florilor, iar în memoria întemeietorului ei, o mică străduță în vecinătatea fostei grădini îi poartă numele.

În anul 1873, s-a înființat în fața actualului Muzeu de Istorie Naturală din Iași, pe o suprafață de circa 3 000 m.p., grădina botanică a Muzeului Societății de medici și naturaliști din Iași, sarcina organizării ei fiind incredințată Dr. Dimitrie Brândza care era încadrat la acea dată pe postul de conservator al muzeului. Acest lucru ne este atestat de o cerere a Dr. D. Brândză datată din 4 iunie 1873 adresată Președintelui Societății de Medici și Naturaliști din Iași, în care se arată că în urma votului societății prin care a fost însărcinat cu organizarea grădinii Muzeului Societății, aprobîndu-se pentru lucrările de organizare suma de 35 galbeni, prezintă justificările privind utilizarea acestei sume. Într-un alt document datat din 1873 Dimitrie Brândză arată că pentru organizarea și dezvoltarea grădinii este absolut necesar instituirea unui serviciu regulat și aprobarea unor sume de bani pentru procurarea materialelor necesare. În document se solicită :

- un grădinar cu salariu pe lună de 45 lei noi și
- doi lucrători cu salariu de 75 lei, aceștia pe timp de 3 luni.

La capitolul unelte se solicită :

— două hirlațe, două sape și una greblă, iar la material de plantat 200 plop (45 lei) ; 200 tei (45 lei) ; 20 care de pămînt bun (35 lei) și 3 500 brazde (70 lei). Pe lingă această sumă totală de 921 lei, se mai solicită pentru neprevăzute suma de 150 lei. Societatea a aprobat această sumă, lucru ce reiese dintr-un alt document datat din 16 octombrie 1873 prin care Dimitrie Brândză solicită aprobarea restului de 18 galbeni

destinați pentru plantarea grădinii, menționind faptul că a însărcinat cu ridicarea acestei sume pe Dl. preparator Keizer, care mai tirziu va face și justificările utilizării acestei sume.

Plantele ierboase care au populat această grădină au provenit din grădina botanică a lui A. Fătu, după cum reiese dintr-o cerere din 11 ianuarie 1873 adresată de către A. Fătu membrilor Societății, prin care roagă membrii societății să primească din partea sa ca semn de gratitudine, printre altele și toate plantele vivace și semințele de flori de care va avea trebuință grădina Societății, în primăvara următoare.

Din această grădină, o parte, decorează și astăzi fațada actualului Muzeu de Istorie Naturală, iar din plantele sădite de Brândză mai supra-viețuiesc și astăzi doi stejari, doi ploi și-un castan porcesc.

În 1870 Rectoratul Universității ia în dezbateri problema creerii unei grădini botanice proprii a Universității pe terenul din jurul clădirii, ce servise altădată ca finărie. El cerea ca în acest scop să fie înființat un post de grădinar. Oarecare pregătiri s-au făcut dar numai la începutul anului 1876, când a fost prevăzută în buget suma de 600 lei și s-a înființat și un post de director. Director al grădinii a fost numit Cristea Bucliu. După aprobarea fondurilor s-a trecut la amenajarea grădinii. Pentru justificarea fondurilor, la 18 martie 1876, directorul grădinii trimitea ministrului un caiet de cheltuieli (800 lei) pe care le făcuse cu amenajarea grădinii de la 1 ianuarie — 31 martie 1876. Subvenția acordată pînă atunci Dr. Fătu a fost tăiată, Dr. Fătu a protestat însă, susținînd că grădina Universității n-avea nici pe departe numărul de plante pe care îl avea grădina sa și că era în interesul învățămîntului să i se dea lui mai departe sprijinul pe care-l avusese pînă atunci. În cele din urmă s-a hotărît ca grădina să fie subvenționată în continuare cu obligația ca D-rul A. Fătu să se îngrijească de întreținerea ambelor grădini. Funcția de director al grădinii a fost desființată (6). Grădina botanică a Universității a continuat să existe mai mult cu numele. Repetatele demersuri ale Consiliului Facultății și ale Rectoratului către minister au rămas fără rezultat.

În 1884 cu prilejul dezbaterilor angajate în cameră cu privire la bugetul pentru învățămînt s-a făcut din partea unui deputat, profesor al Universității, propunerea să se prevadă o sumă mai importantă pentru organizarea unei grădini botanice a Universității, fiindcă doctorul A. Fătu nu mai era în stare să-și întrețină grădina lui. Fondul a fost aprobat, menținîndu-se în același timp și subvenția, ceva micșorată pentru grădina botanică a D-rului A. Fătu.

În 1886 subvenția D-rului A. Fătu a fost definitiv suprimată. Se spunea în Cameră că au fost luate măsuri pentru înființarea pe lângă Universitate a unei grădini botanice. De fapt nu s-a făcut mai mult decît să se acorde Universității o subvenție de 150 lei pe trimestru, un sfert din ce primise mai înainte D-rul A. Fătu, drept subvenție pentru grădina sa botanică.

După cît reiese din actele păstrate în arhiva Universității, nici un progres nu fusese realizat pînă în 1897. La 18 octombrie 1897, Consiliul Facultății a cerut fonduri necesare pentru plantații. În martie 1900 s-a făcut propunerea să fie cedat Universității terenul din spatele actualului Palat al Culturii. În bugetul pe anul 1906 s-a prevăzut în

sfârșit o sumă de 2 000 lei pentru grădina botanică, dar la 14 iunie 1907 fondul a fost anulat.

În 1912, Consiliul Facultății continua să ceară înființarea grădinii botanice

Începînd din anul 1895, prof. Al. Popovici (1866--1941), șeful catedrei de Botanică desfășoară o activitate deosebită pentru înființarea unei noi grădini botanice. Acest lucru reiese și din intervenția sa în ședința Senatului din 27 octombrie 1925, cînd, ridicînd problema grădinii botanice a spus „De la 1895 am relevat chestiunea unei grădini botanice absolut indispensabilă învățămîntului de specialitate. Rector fiind prof. Climescu, prin intervențiuni la diverse ministere, am obținut cele șase ha de lîngă Palatul Administrativ. La întemeierea grădinii, însă, trebuiau bani. Ei nu erau prevăzuți în bugetul ministerului. Mi s-au cerut planuri, pe care le-am ridicat cu arhitecți și totuși n-am obținut nici un fond; iar terenul nefiînd îngrădit nu se putea începe nici săparea nici desfundarea lui. Pentru ca învățămîntul să nu sufere am făcut, de 4 ani (deci începînd din anul 1921) plantarea din jurul Universității. Tot ce constatăți pe teren este consemnat și în cataloagele imprimate, care cuprind 2 000 varietăți de plante și pe care le ofer ca schimb de semințe celorlalte instituții similare“. În urma discuțiilor care au avut loc, Senatul hotărăște: a se cere Ministerului de Instrucție să prevadă în viitorul buget suma de 1 000 000 (un milion) pentru îngrădirea terenului. La această intervenție a Senatului, Casa școlilor, prin adresa nr. 44378/1925, răspunde că nu poate aloca în buget suma de un milion lei cerută, pentru îngrădirea terenului Grădinii Botanice de la Palatul Administrativ.

La refuzurile sistematice ale Ministerului de a aloca în buget sumele solicitate pentru amenajarea grădinii botanice pe terenul de la Palat, Institutul Botanic, Facultatea de Științe și Senatul Universității nu au dezarmat, ci au intervenit în continuare la conducerea Ministerului pentru obținerea fondurilor necesare.

Astfel, la 12 ianuarie 1926, la intervenția Facultății de Științe (nr. 103/1925) și a Institutului Botanic (nr. 832/1925) în problema Grădinii Botanice, Senatul hotărăște a se aduce la cunoștință Ministerului cererea Consiliului de Facultate iar Dl. prof. Popovici să fie rugat a prezenta devize spre a se cunoaște cît ar costa, numai îngrădirea provizorie a terenului.

Ca urmare a acestei hotăriri prof. Al. Popovici întocmește devizele pentru împrejmuirea terenului și pentru efectuarea unor lucrări de amenajare. Astfel, prin raportul 842/844/1926, Institutul Botanic solicită suma de 700 000 lei în vederea îngrădirii, drenării și montării grădinii botanice, pe terenul de lîngă Palatul Administrativ. La acest raport Senatul decide a se interveni la Minister cu rugămîntea de a se aproba fondurile necesare. Și la această intervenție a Senatului răspunsul Ministerului a fost negativ.

Ca urmare a răspunsurilor negative primite din partea Ministerului la numeroasele intervenții făcute de Senatul Universității pentru obținerea fondurilor necesare amenajării grădinii botanice pe terenul de lîngă Palatul Administrativ, la 10 octombrie 1927, Senatul ia în discuție și aprobă principial oferta Societății de Sport, Gimnastică și Mu-

zică din Iași de a îngradi terenul din dăruțul Palatului Administrativ — proprietate a grădinii botanice a Universității — a construi pe el un bazin modern și un lac, fără însă a stânjeni lucrările de amenajare a grădinii botanice. De a crea o societate anonimă, pentru exploatarea bazinului și lacului timp de 30 ani în scop de a da noi beneficii și 20% din aceasta va fi pus la dispoziția Universității pentru îmbunătățirile grădinii botanice și plantațiilor, sub conducerea D-lui prof. Alex. Popovici.

Pentru întocmirea actelor, care urmau să fie supuse aprobării Conducerei Universității, Senatul a delegat pe D-l prof. P. Bogdan în calitate de Rector, D-l prof. Al. Popovici ca director al Institutului Botanic și D-l Osvald Racoviță ca președinte al Societății de Gimnastică, Muzică și Sport din Iași.

În urma acestei hotăriri, în paralel cu întocmirea actelor legale — Societatea de Gimnastică, Muzică și Sport — în baza unor convenții încheiate cu Universitatea — a trecut la amenajarea Ștrandului și a lacurilor.

Astfel, în ședința din 7 aprilie 1930 — Senatul ia cunoștință de faptul că actele juridice (Trib. Comercial Iași No. 959 din 19.XII.1929) privitoare la terenul — proprietatea Universității Iași — pe care s-a instalat „Ștrandul Iașilor“ sînt făcute în conformitate cu hotăririle anterioare ale Senatului și că din Consiliul de Administrație fac parte: D-l Rector și D-l Al. Popovici (în calitate de Director al Institutului Botanic), iar 20% din beneficiul net va servi pentru amenajarea și întreținerea grădinii botanice a Universității din Iași (conform convenției dintre Societatea de Gimnastică, Muzică și Sport din Iași și Universitate (Dosar No. 269 din 5.II.1930).

În urma acestor înțelegeri, Societatea de Gimnastică, Muzică și Sport a amenajat „Ștrandul Iașilor“ și lacurile pe terenul proprietate a Grădinii Botanice a Universității. În ceea ce privește însă taxa de închiriere care era de 20% din beneficiul net care trebuia să servească la amenajarea și întreținerea grădinii, taxă în care, în urma refuzurilor sistematice ale Ministerului de a aloca fonduri pentru amenajarea grădinii, Universitatea își pusese mari speranțe — se dovedi iluzorie — întrucît venitul era mic, iar în unii ani Societatea nu-l onora nici pe acesta. Din aceste motive pe terenul grădinii botanice de lângă Palatul Administrativ, pentru care în anul 1906 s-a elaborat un plan detaliat de amenajare -- plan care se păstrează în actualul muzeu al grădinii — cu toate strădaniile prof. Al. Popovici și ale Universității, grădina botanică nu s-a mai amenajat. Locul însă ales de prof. Al. Popovici pentru amenajarea acestei grădini a fost ideal, iar modul cum a fost conceput planul de amenajare, denotă grija și preocuparea pentru crearea unei baze materiale care să înlesnească o pregătire temeinică a studenților și care în același timp să contribuie din plin la salubritatea orașului.

Astăzi, de grădina botanică a Universității de lângă Palatul Administrativ, ne mai amintește strada „Botanică“ care se găsește în spatele actualului teatru de vară și o parte din vegetația lemnoasă a ștrandului, care a fost plantată de prof. Al. Popovici și colaboratorii.

În anul 1921, prof. Al. Popovici, cu plante adunate din fostele grădini botanice ale Iaşului şi de la alte grădini din ţară şi străinătate, pune bazele unei noi grădini botanice pe terenul din jurul Universităţii.

Legat de acest eveniment, sub semnătura prof. Al. Borza, în Buletinul de informaţii al Grădinii botanice şi al Muzeului botanic de la Universitatea din Cluj, vol. II, nr. 3, 1922 a apărut nota „Grădina botanică la Iaşi“ în care se spune : „Aflăm cu bucurie că în sfârşit şi Iaşul va fi înzestrat cu o grădină botanică universitară, după ce atâtea decenii de-a rîndul a fost lipsit de această instituţie culturală şi ştiinţifică indispensabilă.“

Situaţia Universităţii din Iaşi a fost în privinţa aceasta într-o inferioritate nemeritată nu numai faţă de celelalte universităţi şi şcoli superioare din România întregită, ci şi faţă de unele licee înzestrate cu grădini botanice şcolare (Blaj, Sc. normală Cluj, etc.). În străinătate de asemenea, şi cele mai modeste universităţi îşi au grădina lor botanică.

„Dl. prof. Al. Popovici a obţinut acum fonduri pentru amenajarea grădinii din jurul Universităţii şi pentru construirea primelor florării indispensabile. Vechile grădini botanice din ţară vor da tot concursul posibil ca să se înfiripe cât mai curînd această grădină, în pragul stepelor ucrainiene, unde multe probleme phytogeografice vor afla dezlegarea. Învăţămîntul universitar şi secundar va avea un sprijin nepretuit în această nouă instituţie, căreia îi urăm prosperitate“.

Referindu-se la scopul înfiinţării ei, prof. Al. Popovici în şedinţa Senatului Universităţii din 27 octombrie 1925 printre altele spunea : „Pentru ca învăţămîntul să nu sufere am făcut de 4 ani plantarea din jurul Universităţii. Orice constataţi pe teren este consemnat în cataloage imprimate, care cuprind 2 000 unităţi sistematice de plante şi pe care le ofer ca schimb de seminţe celorlalte unităţi similare“.

Grădina botanică de lângă Universitate, a cărei suprafaţă pînă în anul 1959 a fost de circa 1 ha teren, a servit timp de peste 40 ani la instruirea unui mare număr de generaţii de studenţi şi elevi în domeniul biologiei vegetale. Grădina dispunea de un mic complex de sere care însumau circa 250 mp., una dintre ele era mai înaltă şi adăpostea plantele de talie mare. În una din sere era amenajat un mic bazin pentru plantele acvatice de apă caldă. În cîmp se găsea o mică pepinieră pentru producerea materialului săditor necesar. În perioada de pregătire a sărbătoririi Centenarului Universităţii, Grădina botanică îşi măreşte suprafaţa la 2,5 ha, terenul anexat fiind organizat ca Sector ornamental al grădinii.

Annual grădina a editat catalogul de seminţe destinat pentru relaţiile de schimb cu celelalte instituţii similare din ţară şi străinătate.

Personalul grădinii a fost constituit din Director (şeful catedrei), un asistent, un grădinar şi 4 laboranţi.

Primul director al acestei grădini, între anii 1921—1936, a fost prof. Al. Popovici, la conducere urmînd apoi prof. Constantin Papp în perioada anilor 1937—1963.

Parcursînd istoria grădinilor botanice ale Iaşului se naşte totuşi întrebarea : cum se explică faptul că Iaşul, oraşul în care s-a scris o

mare parte din istoria țării, orașul în care s-a amenajat prima grădină botanică din țară și care a avut cele mai multe grădini, cu toată strădania Facultății de științe, a Senatului Universității și a unor numeroase personalități științifice, timp de peste un secol n-a reușit să amenajeze o grădină botanică care să satisfacă nevoile învățămîntului, ale cercetării științifice și care să contribuie în același timp la salubritatea și înfrumusețarea orașului. Răspunsul la această întrebare ni l-a dat două dintre cele mai luminate și mai autorizate personalități științifice ale timpului, „*Ion Ionescu de la Brad și prof. I. Simionescu*“.

Legat de scopul pentru care A. Fătu a înființat Grădina botanică și cu sprijinul acordat de către guvern, Ion Ionescu de la Brad consemnează următoarele (2) : „*Dar scopul înființării grădinii botanice a fost mai înalt, mai vast, a fost ca ea să servească la învățătura tinerimii din școlile superioare din Iași, pentru care Fătu n-a cruțat nici un fel de sacrificiu. Guvernul l-a secondat oarecum în atingerea acestui mare scop cu o mică subvenție ce i se acordă. Fondurile însă care pot să dea o impulsie eficace dezvoltării acestei instituții de învățămînt sînt vărsate în alte parte, unde lipsește și știința și focul sacru al devotamentului pentru propășirea țării pe calea cea mare a progresului*“.

Prof. dr. I. Simionescu în articolul „*Universitățile Române*“ inserat în volumul omagial „*Prof. Petru Poni*“ referindu-se la tratamentele inegale aplicate celor două Universități, arată că din bugetul alocat de către Ministerul de Instrucție pe anul 1904 și care s-a ridicat la 2 208 930 lei, abia 776 804 lei a revenit celei din Iași, adică atît cît se cheltuiește pentru 3 zile de manevre regale. În continuare se scoate în evidență faptul că, Universitatea ieșeană nu dispune de o grădină botanică, în schimb ministerul a cheltuit pentru cea din București suma de peste un milion lei.

Idealurile pentru care Anastasie Fătu a luptat întreaga viață și pentru care a făcut nebanuite sacrificii, fondind prima grădină botanică din țară și a cărei flacără a fost purtată mai departe de D. Brândză, Al. Popovici și alții și-au găsit adevărata soluționare în urmă cu 13 ani.

În anul 1960, cu ocazia sărbătoririi Centenarului Universității, analizîndu-se situația ultimei grădini botanice, s-a ajuns la concluzia că ea nu mai corespunde cerințelor teoretice și practice pe care le ridică învățămîntul biologic de toate gradele din Iași și din această parte a țării.

După 2-3 ani de studii și tatonări efectuate în cartierele Cîric, Bucium și Copou, s-a ales terenul pentru viitoarea grădină botanică în cartierul Copou. Pentru amenajarea și conducerea ei s-a apelat la prof. dr. doc. E. Topa, omul care, la cei 65 de ani de viață pe care îi avea și 40 de ani de activitate în domeniul botanicii teoretice și practice, deși cunoștea perfect greutățile pe care le va întâmpina și-a asumat răspunderea de a organiza și dezvolta o grădină botanică modernă, cu funcții multiple, sarcină pe care a dus-o la bun sfîrșit.

În anul 1964 s-au început primele preluări de teren, în anul 1965 s-a început construirea pavilionului administrativ și a complexului de sere, iar în anul 1966 s-au mutat din serele vechii grădini colecțiile de plante și o parte din materialul săditor din teren.

Astfel, ca urmare a sprijinului acordat de către Partid și Stat, Iașul are astăzi cea mai mare și mai complexă grădină botanică din țară (cca. 80 ha).

La înființarea și dezvoltarea acestei grădini, direct sau indirect, și-au adus contribuția un mare număr de persoane și instituții din țară și străinătate. Folosim acest prilej pentru a duce omagiul nostru tuturor acelor care, spiritual sau material, au pus o cărămidă la zidirea acestui important edificiu de învățămînt și cultură al Iașului și țării.

IL Y A 120 ANS DEPUIS LA FONDATION, À JASSY, DU PREMIER JARDIN BOTANIQUE DU PAYS

(Résumé)

Le Jardin Botanique a été fondé en 1836 par A. Fătu, médecin et naturaliste (1816—1886). Il a été emplaced après de Ripa Galbenă, ayant une surface de plus d'un hectare.

En 1873, avec les plantes venues du jardin de A. Fătu, Dimitrie Brîndză fonda, devant l'actuel Musée d'Histoire Naturelle de Jassy, le deuxième jardin botanique.

En 1876, l'Université pose les fondements de son propre jardin botanique.

A partir de l'année 1895, le professeur Al. Popovici (1866—1941), devait déployer une vaste activité pour la création d'un nouveau jardin botanique sur le terrain qui entoure le Palais Administratif actuel. Dans ce but, en 1906 „on a élaboré le plan d'aménagement du jardin et on a commencé son aménagement". Cependant, l'Université ne reçut aucun appui financier de la part du Ministère et les travaux d'aménagement ne purent pas continuer. Le terrain fut loué à la Société de Gymnastique, de Musique et de Sport qui devait y aménager la piscine de Jassy.

En 1921, le professeur Al. Popovici fonda, avec les plantes recueillies dans les anciens jardins botaniques de Jassy, un nouveau jardin sur le terrain situé autour de l'Université. Ce jardin a servi, pendant de 40 ans, à la formation d'un grand nombre de générations d'étudiants et d'élèves dans le domaine de la biologie végétale.

En 1960, à l'occasion de la célébration du Centenaire de l'Université, on a analysé la situation du jardin botanique et la conclusion en fut que celui-ci ne pouvait plus correspondre aux nécessités actuelles. On décida d'en changer l'emplacement. Le terrain fut choisi dans le quartier de Copou et les travaux d'aménagement en commencèrent en 1964. Au début, on avait accordé pour le jardin un terrain de 64 ha. Ultérieurement, de nouveaux terrains se sont ajoutés ainsi qu'à présent, grâce à l'appui accordé par le Parti et par l'Etat, la ville de Jassy possède le jardin botanique le plus grand et le plus complexe du pays (80 ha).

Bibliografie

- * * * Anuarul Univ. Iași, 1952-1956, pag. 12-13, 17, 34.
- * * * Anuarul Univ. Iași, 1927-1928, pag. 40.

- * * * Arh. St. Buc. Fond. Min. Instr. Dos. 122 /1869
- * * * Arh. St. Buc. Fond. Min. Instr. Dos. 3168/1876, F. 24, 81-82
- * * * Arh. Univ. Iași, Acte 1897-1898, vol. I, Dos. 610
- * * * Arh. Univ. Iași, Acte 1912, vol. I, Dos. 702, F. 855
- * * * Gazeta de Moldavia, 8 oct. 1856
- * * * Gazeta de Moldavia, 18 oct. 1856
- * * * Mon. Of. 20 iunie 1907, pag. 24

FĂTU, A. — Discurs de recepție în Soc. Academică Română. Buc., Tipografia Statului, 1876.

ION IONESCU DE LA BRAD — Expozițiunea Națională din 1865. Catalogu Oficialu. Iași 1865.